

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוחוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 :טל – 61650 תל אביב
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Luty 2018

Grób 6 partyzantów

Wiesław Paszkowski, Muzeum Częstochowskie, Ośrodek Dokumentacji Dzieńw Częstochowy
Edycja: Alon Goldman, Prezydent - Stowarzyszenie Częstochowa Żydów w Izraelu

Obraz grobu sprzed wielu lat, dziś częściowo jest trudny do odczytania

W Żydowskiej Organizacji Bojowej istniały dwie koncepcje działań, część bojowców była za obroną małego getta w wypadku próby jego likwidacji przez Niemców, a część chciała opuścić małe getto i prowadzić z Niemcami walkę partyzancką w lasach Olsztyna i Złotego Potoku.

Na początku marca wysłano do lasu piątkę bojowców: Mońka Flamenbauma, Olka Herszberga, Janka Krauze, Heńka Richtera, syna znanego przedwojennego działacza komunistycznego, Dawida Richtera i Jerzyka Rozenblata. Potem do tej grupy przystąpił Szlamek Szajn, który już od dawna był poszukiwany przez Gestapo. Początkowo utrzymywali kontakt z grupą [komunistycznej] Gwardii Ludowej. Potem zaczęła im palić się ziemia pod nogami, ponieważ byli prześladowani przez grupę reakcyjnej AK (Armii Krajowej). Wrócili z lasu i ufortyfikowali się w bunkrze w domu przy Wilsona 34, gdzie znajdowały się składy starych, porąbanych żydowskich mebli; te składy należały do „Möbellagru”. Stamtąd od czasu do czasu urządzali swoje „wypadki”. W tym samym domu znajdowały się bunkry, w których ukryło się kilka żydowskich rodzin ze starcami i dziećmi. Między innymi znajdowała się tam żona Dawida Kongreckiego z dwójką swoich dzieci. Z powodu nieostrożności starszego dziecka Kongreckich 17 marca 1943 Gestapo odkryło bunkier 6 młodych bojowców. Ci zostali nagle napadnięci i nie zdołali zrobić użytku z broni.¹

¹ Brener, *Widersztand*, s. 124.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
ת.ד. 65050 תל אביב 61650 – טל: 03-6749322 – P.O.B 65050 Tel Aviv 61650
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Trochę inaczej sprawę relacjonuje Felicja Karay:

W tym samym budynku ukrywała się rodzina Kongreckich, matka z dwójką synów. Kiedy jeden z chłopców wyszedł któregoś dnia na zewnątrz, został złapany przez Niemca i był tak długo bity, aż wyjawiał miejsce ukrycia bojowców. Zaskoczeni przez policję nawet nie mieli czasu użyć broni. Możliwe też, że zdecydowali się tego nie robić, by nie zdradzić Niemcom bunkrów, w których ukrywały się dzieci. Zostali wtrąceni do więzienia Gestapo, gdzie spotkali innego żydowskiego chłopca, który później został zwolniony i zrelacjonował rodzicom ostatnie chwile bojowników. Nie podali prawdziwych nazwisk, by nie narażać swoich rodzin. W dniu 19 marca, po dwóch dniach bezlitosnych tortur, zostali zabrani na cmentarz i zastrzeleni.²

Po wojnie rodziny zamordowanych wykonały cementowy, typowy dla tamtych lat nagrobek z napisem polskim:

Tu spoczywa
sześciu młodych partyzantów żydowskich
poległych w walce o wolność
dn. 19 marca 1943 r.
Flamenbaum Moniek lat 21,
Herszenberg Olek lat 26,
Krauze Janek lat 23,
Rychter Heniek lat 19,
Rozenblatt Jerzyk lat 18,
Szajn Szlamek lat 23,
Cześć ich pamięci

Równolegle, w drugim bloku umieszczono tożsamy zapis w jidysz.

Z czasem nagrobek uległ samoistnej destrukcji (jak inne podobnie wykonane) lub było to wynikiem wandalizmu. Niestety, od roku 1970 cmentarz był niedostępny (znajdował się na terenie ściśle strzeżonego zakładu przemysłowego), a po 1989 roku był pozbawiony jakiegokolwiek nadzoru. Dlatego pan Zygmunt Rolat w końcu XX wieku postanowił przenieść szczątki brata i jego towarzyszy w inne, przyjazne miejsce. Przy próbie ekshumacji okazało się jednak, że w grobie spoczywają szczątki co najmniej 7 osób. Ponieważ zdawało się to wskazywać na pomyłkę i naruszenie innego grobu, zlecający prace zdecydował o ponownym złożeniu szczątków w ziemi. Dopiero później dowiedział się, że kiedy samochód ciężarowy opuszczał częstochowskie więzienie z 6 partyzantami, został zatrzymany przez żandarma, który wrzucił na skrzynię młodego chłopca z rodziny Kongreckich.

Ponownie wykonano pomnik cementowy, odtwarzając jego pierwotny kształt.

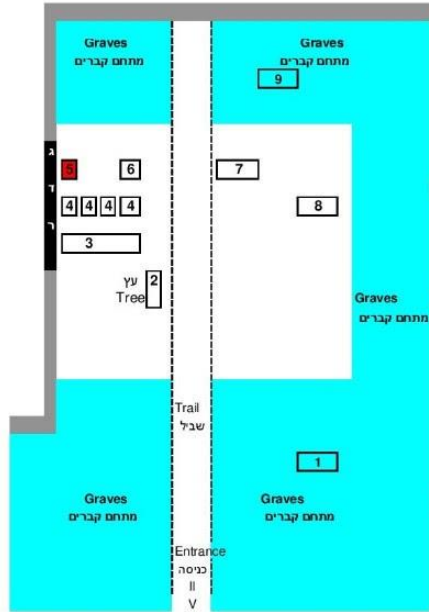
² Felicja Karay, Obóz Hasag Apparatebau, maszynopis polskiego przekładu, s. 86.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
 Association of Częstochowa District Jews in Israel
 P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel: 03-6749322 – טל: 61650 – תל אביב
 E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

מתחם קברי אחים - בית העלמין היהודי בצ'נסטוהובה
Mass Graves complex - the Jewish cemetery in Czestochowa

15.5.2018

Parking Lot - מגרש חניה

ארגון יוצאי צ'נסטוהוב בישראל
 ת.ד. 65050
 תל אביב 6165001
 טל נייד: 054-5629355

- 1 קבר האדמו"ר מפילץ - הרב יוסטמן
Rabbi Justman Grave
- 2 קבר הרב נחום אש
Rabbi Nachum Asz Grave
- 3 קבר אחים קורבנות האסאג והגיטו הקטן - 20.7.43
Mass Grave of Hasag & Small Ghetto victims - 20.7.43
- 4 קברי אחים אינטליגנציה - 20.3.43
Mass Graves of Intelligence - 20.3.43
- 5 קבר אחים 6 הפרטיזנים - 19.3.43
Mass Grave the 6 Partisans - 19.3.43
- 6 קבר אחים תוקפי הרכבת - 22.4.43
Mass Grave - Ostbahn Operation Victims - 22.4.43
- 7 קבר אחים א"ל - ארגון יהודי לוחם - 4.1.43
Mass Grave ŻOB - Jewish Fighting Organization - 4.1.43
- 8 קבר אחים א"ל - לוחמי הבונקר - 26.7.43
Mass Grave - ŻOB, Bunker victims - 26.7.43
- 9 קבר קורבנות הפוגרום בקיילצה - גרושקה ורמבק - 4.7.46
The Kielce Pogrom victims 4.7.46 - Gruszka & Rembak

הגדר בעורף הקברים 5,4,3 שמשנה כמקום הוצאה להורג
 The fence on the back of Mass Graves 3,4,5 served as an execution wall

Tymczasowa tablica pamiątkowa umieszczona po wojnie na grobie partyzantów, do czasu wzniesienia stałego nagrobka

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוחוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 – טל: 61650 – תל אביב
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Grób sześciu partyzantów to samotny grób w pobliżu ogrodzenia. Cztery groby w kolumnie są to groby inteligencji żydowskiej z Częstochowy.

Zygmunt Rolat obok grobu swojego brata Jerzego - Dziś napisy na nagrobku są częściowo trudne do odczytania

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 :טל: 61650 – תל אביב 65050
E mail: czestochowajewsinisrael@gmail.com

Czterech z sześciu partyzantów

Szlamek Szajn
Zdjęcie dzięki uprzejmości rodziny

Moshe –Moniek Flamenbaum
("Wladek")
Zdjęcie dzięki Archiwum Bohaterów Getta

Jerzyk Rosenblat
Zdjęcie dzięki uprzejmości rodziny

Janek Krauze
Zdjęcie dzięki uprzejmości rodziny

Jeśli jest zdjęcie jednego z pozostałych dwóch partyzantów, byłbym szczęśliwy, gdyby go otrzymałem - A.G

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוחוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
ת.ד 65050 תל אביב 61650 – טל: 03-6749322 – P.O.B 65050 Tel Aviv 61650
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Częstochowa 1946 - Uroczystość upamiętniająca sześciu partyzantów